

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye cezaevlerinde yaşanan ihlallerin tespiti, insan haklarına aykırı keyfi uygulamaların önlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci, İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Mehmet Ruştü Tiryaki
Batman Milletvekili

GEREKÇE ÖZETİ

Türkiye'de cezaevlerinde yaşanan hak ihlalleri hep gündemde olageldiyse de son yıllarda mahpuslara yönelik işkence, darp, cebir, hakaret, tehdit, intihara sürüklenme, yaşam hakkı ihlalleri iddialarında ciddi artışlar meydana gelmiştir. Geline aşamada cezaevleri, bir hapsedme kurumu olmaktan çıkmış tutukluları daha haklarında hüküm verilmeden cezalandırırken hükümlüleri de ikinci kez cezalandırır hale gelmiştir. Cezaevlerinin fiziki koşulları, yetersiz beslenme, revir ve hastane sevklerinin zamanında yapılmaması, mahpusların maruz bırakıldığı ayrımcı uygulamalar, tekli ring araçlarıyla sevkler ve kelepçeli muayene, ilaç temininde yaşanan sorunlar, ağır hasta mahpusların infazlarının ertelenmemesi ve buna benzer pek çok sorunun bir araya gelmesiyle özellikle hasta mahpuslar adeta yaşam savaşı verirken şüpheli ölüm oranları da artış göstermektedir.

GEREKÇE

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan Ceza İnfaz Kurumları istatistiklerine göre, cezaevlerinde 283 bini hükümlü, 38 bin 738'i tutuklu olmak üzere kapalı ve açık cezaevlerinde toplam 322 bin 187 tutuklu ve hükümlü yer almaktadır. İnsan Hakları Derneği'nin (İHD) verilerine göre Türkiye cezaevlerinde 657'si ağır bin 517 hasta mahpus

bulunmaktadır. Şüpheli ölümlerle birlikte sadece bu yılın ilk sekiz ayında 43 mahpus yaşamını yitirmiştir:

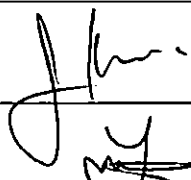
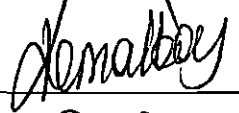
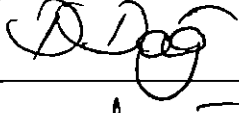
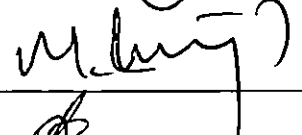
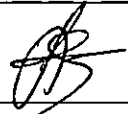
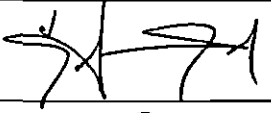
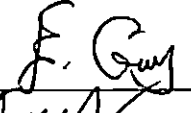
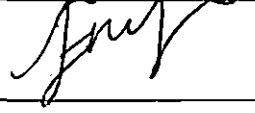
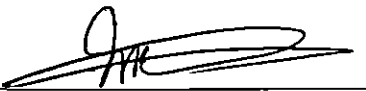
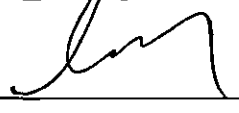
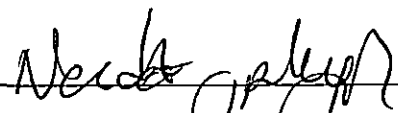
Van M Tipi Cezaevi'nde tutulan Murat E., 13 Ocak'ta şüpheli şekilde yaşamını yitirdi. Aydın E Tipi Kapalı Cezaevi'ne konulan Yılmaz Ekinci'nin (28), 13 Ocak'ta intihar ettiği ileri sürüldü. Van Yüksek Güvenlikli Cezaevi'nde hastalığı nedeniyle tek kişilik karantina hücrelerinde tutulan 70 yaşındaki Ramazan Turan'ın 21 Ocak'ta geçirdiği kalp krizi sonucunda yaşamını yitirdiği ileri sürüldü. Kandıra Kapalı Cezaevi'nde tutulan Emrah Çalışır'ın geçirdiği kalp krizi sonucu 26 Ocak'ta yaşamını yitirdiği iddia edildi. Adana Kürkçüler F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi'nde tutuklu bulunan Sefa Körçe'nin, 29 Ocak'ta kalp krizi sonucu yaşamını yitirdiği ileri sürüldü. Bolu F Tipi Cezaevi'nde tutuklu bulunan Mehmet Hanifi Bilgin, tahliyesine 5 ay kala 30 Ocak'ta yaşamını yitirdi. Aileyi arayan cezaevi yönetimi, Bilgin'in kalp krizi nedeniyle yaşamını yitirdiğini iddia etti. Ağır hasta tutuklu Turgay Deniz (39), tutuklu bulunduğu Metris Cezaevi'nde fenalaşması üzerine kaldırıldığı Yedikule Göğüs ve Hastalıkları Hastanesi'nde 2 Şubat'ta yaşamını yitirdi. Aliğa Şakran Cezaevi'nde bulunan adli tutuklu Ercan Eke (43), 5 Mart'ta şüpheli bir şekilde yaşamını yitirdi. Eke'nin ön otopsisinde başında darp izleri olduğu ileri sürüldü. Kırıkkale Keskin T Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutulan İsa Yaşar (57), 6 Şubat'ta yaşamını yitirdi. Cezaevi yönetimi, Yaşar'ın aniden kalp durması sonucu yaşamını yitirdiğini iddia etti. Mersin Anamur T Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutulan Şahin Adanur, yakalandığı koronavirüs (Kovid-19) nedeniyle 12 Şubat'ta yaşamını yitirdi. 84 yaşındaki Musret Muğla, Manisa T Tipi Cezaevi'nde 13 Şubat'ta yaşamını yitirdi. Kırıkkale F Tipi Cezaevi'nde bulunan ağır hasta tutuklu 82 yaşındaki Yusuf Bekmezci, 47 gün kaldığı yoğun bakım ünitesinde 20 Şubat'ta yaşamını yitirdi. Iğdır S Tipi Cezaevi'nde tutulan adli tutuklu Sezer Alan, 20 Şubat'ta cezaevinde şüpheli şekilde yaşamını yitirdi. Bilecik M Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutuklu bulunan Taner Işıldak, 23 Şubat'ta şüpheli bir şekilde yaşamını yitirdi. Denizli D Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutulan Ali Kaya'nın 25 Şubat'ta odasında ölü bulunduğu iddia edildi. Diyarbakır D Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutulan Bedri Çakmak, cezaevinde mide kanserine yakalanmasına rağmen infazını tamamlamasına 1 yıl kala 11 Mart'ta yaşamını yitirdi. Diyarbakır D Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutulan Hayri Karaş, bağırsak kanseri hastalığı nedeniyle son raddede tahliye edildikten 10 gün sonra 15 Mart'ta yaşamını yitirdi. Iğdır S Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutulan Sinan Kaya, 20 Mart'ta şüpheli bir şekilde yaşamını yitirdi. Van F Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutulan Şervan Can Güder, 22 Mart'ta yaşamını yitirdi. Cezaevi yönetimi, Güder'in kalp krizi nedeniyle yaşamını yitirdiğini iddia etti. Elazığ T Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutuklu bulunan 17 yaşındaki Umut Bulut, 23 Mart'ta şüpheli bir şekilde yaşamını yitirdi. Midyat M Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutulan kanser hastası 82

yaşındaki Abdo Baran, 24 Mart'ta kaldırıldığı hastanede yaşamını yitirdi. Reşat Altınbaş, Silivri Açık Cezaevi, İnfaz Kurumu, 24 Mart'ta, ağır kanser hastası olduğu için infaz ertelendikten yaklaşık bir hafta sonra yaşamını yitirdi. Manisa T Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutulan Mehmet Sevinç, 7 Nisan'da beyin kanaması sonucu yaşamını yitirdi. Silivri 5 Nolu L Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutulan Ferhan Yılmaz, 12 Nisan'da şüpheli şekilde yaşamını yitirdi. Antalya Antalya E Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutulan hasta tutuklu Mehmet O., 19 Nisan'da şüpheli şekilde yaşamını yitirdi. Kandıra F Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutulan Ali Nuri Bakır, 22 Nisan'da kalp krizi nedeniyle yaşamını yitirdi. Patnos L Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutuklu bulunan Seyit Şahin, 26 Nisan'da şüpheli şekilde yaşamını yitirdi. Bolu F Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutulan Yusuf Akmısır, 8 Mayıs'ta şüpheli bir şekilde yaşamını yitirdi. İzmir Kırıklar F Tipi Kapalı Cezaevi'nde bulunan hasta tutuklu 73 yaşındaki Abdullah Ece, koronavirüs nedeniyle kaldırıldığı hastanede 14 Mayıs'ta yaşamını yitirdi. Tarsus T Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutulan Ferhat Doğan, 15 Mayıs'ta şüpheli şekilde yaşamını yitirdi. Ceyhan M Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutulan Y.E.Y., 20 Mayıs'ta şüpheli bir şekilde yaşamını yitirdi. Batman Beşiri T Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutuklu bulunan Sıddık Uğur, 25 Mayıs'ta şüpheli şekilde yaşamını yitirdi. Denizli D Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutulan Hakan Kaşarlıoğlu, 4 Haziran'da yaşamını yitirdi. Cezaevi yönetimi, Kaşarlıoğlu'nun kalp krizi geçirdiğini iddia etti. Patnos L Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutulan Kadir Karademir, 12 Haziran'da şüpheli şekilde yaşamını yitirdi. Denizli Kocabaş T Kapalı Cezaevi'nde tutulan Fethi Ün, 13 Haziran'da beyin kanaması sonucu yaşamını yitirdi. Bodrum S Tipi Açık Cezaevi'nde tutulan Osman Ali Yılmaz, 10 Temmuz'da şüpheli bir şekilde yaşamını yitirdi. Sakarya L Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutuklu olan Meryem Serçe, 11 Temmuz'da şüpheli şekilde yaşamını yitirdi. Ödemiş T Tipi Kapalı Cezaevi'nde bulunan hasta tutuklu Mehmet Sait Demiröz, 17 Temmuz'da yaşamını yitirdi. Diyarbakır 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Cezaevi'nde tutulan Kadri Ekici, 21 Temmuz'da şüpheli bir şekilde yaşamını yitirdi. Urfa E Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutuklu bulunan Mehmet Yılmaz, 24 Temmuz'da şüpheli bir şekilde yaşamını yitirdi. Batman M Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutulan Taner Atmaca, 29 Temmuz'da şüpheli bir şekilde yaşamını yitirdi. Elazığ 1 No'lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi'nde bulunan yüzde 96 engelli hasta tutuklu 68 yaşındaki İbrahim Yıldırım (68), tahliyesine 10 gün kala 14 Ağustos'ta yaşamını yitirdi. Giresun Espiye L Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutulan Mehmet Candemir (60), 15 Ağustos'ta yaşamını yitirdi. Cezaevi yönetimi Candemir'in kalp krizi sonucu yaşamını yitirdiğini ileri sürdü.

Uluslararası mevzuatlar, özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerin yaşam hakkı konusunda devletlere pozitif yükümlülükler yüklemektedir. Devletler, özgürlüğünden yoksun bırakılmış

kişilerin sağlığa erişim ve yaşam hakkı konusunda kapatılmamış olan kişilerle eşit şartlarda bulunmasını sağlamakla yükümlüdür ve sözleşmeler, Anayasanın 90. Maddesi ile garanti altına alınmıştır. Birleşmiş Milletler resmi belgesi olan ve üye ülkelerce de kabul edilen İstanbul Protokolünde “tutuklu ve hükümlü konumda da olsa her hastanın kendi doktorunu seçme ve raporlarının bağımsız bilirkişilerce hazırlanmasını isteme hakkı vardır.” denmesine rağmen Adli Tıp Kurumu; üniversite hastaneleri, eğitim araştırma hastaneleri ve tam teşekküllü devlet hastanelerinin hasta mahpusların sağlık durumlarıyla ilgili objektif süreçler yürüterek hazırladığı raporların aksi yönünde raporlar düzenleyerek hukuka ve tıp etiğine aykırı şekilde yaşam hakkı ihlallerine sebep olmaktadır. İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi (İHAM), Gülay Çetin v. Türkiye kararında tam da bu sebeple hasta mahpusların tahliye edilmemesini ve hastalıkların ilerlemesine yol açan bu uygulamaları İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinin (İHAS) işkence yasağını düzenleyen 3. maddesi ile ayrımcılık yasağını düzenleyen 14. maddesine aykırı bularak Türkiye’yi mahkûm etmiştir.

Tüm bunlardan hareketle; münferit olaylar olmaktan çıkıp sistematik hale geldiği aşikâr olan cezaevindeki ölümlerin tüm boyutlarıyla araştırılması, sorumlular hakkında gerekli idari ve hukuki işlemlerin başlatılması, hasta mahpusların sağlığa erişim hakkının ve tahliyelerinin sağlanması amacıyla Meclis Araştırma Komisyonu kurulması TBMM’nin yükümlülüğüdür.

1	FATMA KURTULAN	MERSİN	
2	ZÜLEYHA GÜLÜM	İSTANBUL	
3	MUSA PİROĞLU	İSTANBUL	
4	SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ	İZMİR	
5	DERSİM DAĞ	DİYARBAKIR	
6	MURAT SARISAÇ	VAN	
7	SIDIK TAŞ	SİİRT	
8	BERDAN ÖZTÜRK	AĞRI	
9	HİŞYAR ÖZSOY	DİYARBAKIR	
10	EBRÜ GÜNAY	MARDİN	
11	OYA ERSOY	İSTANBUL	
12	ŞEVİN COŞKUN	MUŞ	
13	PERO DUNDAR	MARDİN	
14	DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR	AĞRI	
15	AYŞE ACAR BAŞARAN	BATMAN	
16	KEMAL BÜLBÜL	ANTALYA	
17	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
18	NECDET İPEKYÜZ	BATMAN	
19	NUSRETTİN MAÇIN	ŞANLIURFA	
20	İMAM TAŞÇIER	DİYARBAKIR	